

TOM HANKS

Ako sa vyrába
ďalší majstrovský
veľkofilm

román

Ljndeni

Ako sa vyrába ďalší majstrovský veľkofilm

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Tom Hanks

Ako sa vyrába ďalší majstrovský veľkofilm – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

**AKO SA VYRÁBA ĎALŠÍ
MAJSTROVSKÝ VEĽKOFILM**

TOM HANKS

Komiksové ilustrácie R. Sikoryak

**AKO SA VYRÁBA ĎALŠÍ
MAJSTROVSKÝ VEĽKOFILM**

Z angličtiny preložila Diana Ghaniová

Ljndeni

Tom Hanks: *The Making Of Another Major Motion Picture Masterpiece*

Copyright © 2023 by Clavius Base, Inc.

Cover images © Shutterstock

Translation © Diana Ghaniová, 2024

Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2024

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-3911-5

ISBN e-knihy 978-80-566-3936-8 (1. zverejnenie, 2024) (ePDF)

*Venujem všetkým účinkujúcim hercom
a všetkým členom štábu*

... dovoľte, nech porozprávam...
o smilstvách, o krvavých násilnostiach,
o úmyselných aj náhodných vraždách,
.....
o tých, čo jamu vykopali iným...

Horácio,
k zhromaždeným

Hneď ju chceme počuť –
a nech je pri tom celá vaša šľachta.

Fortinbras,
hneď potom

HAMLET, 5. DEJSTVO, 2. SCÉNA, S. 159

OBSAH

1	<i>Pozadie príbehu</i>	13
2	<i>Zdrojový materiál</i>	24
3	<i>Vývojové peklo</i>	113
4	<i>Predprodukcia</i>	178
	5 <i>Kasting</i>	213
	6 <i>Nakrúcanie</i>	283
7	<i>Postprodukcia</i>	445

1 POZADIE PRÍBEHU

Pred vyše piatimi rokmi mi v hlasovej schránke pristála správa od istej Al Mac-Teerovej, ktorej meno som zachytil ako Almick Tearová. Táto rázna žena volala z čísla s predvoľbou 310 a požiadala ma, aby som sa jej ozval v súvislosti s mojím útlým zväzkom memoárov s názvom *Schody nadol do neba* o tom, ako som v 80. rokoch pracoval za barom v malom podzemnom klube so živou hudbou. V tom čase som bol aj novinár na voľnej nohe v Pittsburghu a okolí. A písal som filmové recenzie. Momentálne učím tvorivé písanie, literatúru a filmové štúdiá na Mount Chisholm College of the Arts v horách Montany. Bozeman je nádherné mesto, ale delí ma od neho veľká diaľka. A z Los Angeles v Kalifornii mi nechodia takmer žiadne odkazy.

„Môj šéf čítal vaše memoáre,“ začala pani Mac-Teerová. „Vraj píšete rovnako, ako on myslí.“

„Váš šéf je skvelý,“ zhodnotil som a potom som sa opýtal: „Kto je váš šéf?“ Keď mi prezradila, že pracuje pre Billa Johnsona a zastihol som ju na mobile, lebo práve šoféruje zo svojho domu v Santa Monice do kancelárie v budove Capitol Records v Hollywoode

na stretnutie s ním, vyhrkol som: „Pracujete pre Bi-Bi-Bi-Billa JOHNSONA? Pre toho filmového režiséra? Dokážte to.“

O pár dní neskôr som telefonoval so samotným Bi-Bi-Bi-Billom Johnsonom a rozprávali sme sa o jeho práci, ktorá je jedným z mojich vyučovacích predmetov. Keď som mu povedal, že som videl všetky jeho filmy, obvinil ma, že si vymýšľam. Vychrlil som naňho najdôležitejšie okamihy jeho filmografie a on ma zahriakol, aby som už bol ticho, že to stačí. V tom čase sa pohrával so scenárom o hudbe v zásadných 60. a 70. rokoch, keď sme sa dostali od kapiel s členmi v rovnakých odevoch a trojminútových piesní pre AM rádiá k songom na celú stranu platne a kapele The Jimi Hendrix Experience. Príbehy z mojej knihy boli veľmi osobné. Hoci sa udiali dvadsať rokov po období, s ktorým sa pohrával on – v našom klube vystupovali neznáme jazzové kombá a cover kapely Depeche Mode –, to, čo sa deje na miestach, kde hrá živá hudba, je nadčasové, univerzálne. Bitky, drogy, vážne lásky, zábavný sex, zábavné lásky, vážny sex, smiech aj krik, kto sa dostane dovnútra a kto zostane trčať pred vchodom... Celá tá búrlivá scéna plná vyslovených aj nevyslovených pravidiel... Práve toto ľudské správanie chcel zachytiť. Ponúkol mi peniaze za môj príbeh – za nevýhradné práva na knihu, čo znamenalo, že by som ešte mohol predať výhradné práva, keby o ne raz niekto prejavil záujem. Bez šance. Predajom práv som však zarobil viac peňazí ako predajom jednotlivých výtlačkov.

Bill odišiel nakrúcať *Vreckové rakety*, ale udržoval so mnou kontakt prostredníctvom telefonátov a viacerých strojom písaných listov, v ktorých sa dotýkal všetkého možného – svojich aktuálnych tém. Nevyhnutnosť vojny. Je džez ako matematika? Príchute mrazených jogurtov s polevami? Odpisoval som mu plniacim perom – písací stroj? To fakt? –, lebo vo svojráznosti sa dokážem vyrovnáť komukolvek.

Dostal som od neho jednostránkový list, v ktorom stálo len toto:

Aké filmy neznášaš natoľko, že si schopný odísť
z kina?
Prečo?

Bill

Hneď som mu odpísal.

*Nemôžem povedať, že nejaký film neznášam. Natočiť film
je také ťažké, že si to žiadny nezaslúži, aj keď je otrasný.
Ak nejaký film nie je úžasný, skrátka ho prečkáam na svojom
mieste. Čoskoro sa skončí. Odísť z filmu je hriech.*

Predpokladám, že americká pošta potrebovala na doručenie mojej odpovede dva dni a ďalší deň trvalo, kým sa list dostal až k Billovi, lebo o tri dni neskôr mi zavolala Al Mac-Teerová. Jej šéf chcel, aby som za ním „okamžite prišiel“ a sledoval, ako nakrúca film. Blížil sa koniec semestra, ešte nikdy som nebol v Atlante a filmový režisér ma pozýval na pľac. Učím filmové štúdiá, ale nikdy som nebol svedkom toho, ako sa nakrúca film. Letel som cez Salt Lake City.

„Vyjadril si niečo, čo som si vždy myslel,“ vyhlásil Bill, keď som dorazil na pľac *Vreckových rakiet* niekde na nekonečnom predmestí Atlanty. „Jasné, niektoré filmy nefungujú. Niektoré nenaplnia svoj zámer. Ale každý, kto povie, že neznáša nejaký film, zaobchádza s dobrovoľne zdieľanou ľudskou skúsenosťou ako s nepríjemným nočným letom z losangeleského letiska. Odlet sa oneskorí o niekoľko hodín, silné turbulencie vystrašia aj personál, chlapík cez uličku vracia, nemôže sa podávať žiadne jedlo, chľast sa minie, sedíš pri dvojčatách s kolikou a pristaneš tak neskoro, že zmeškáš stretnutie v meste. Môžeš si povedať, že také niečo neznášaš. Ale pri filme by si bol celkom mimo. Povedal by si, že sa ti nepáčila oslava siedmych narodenín priateľkinej netere alebo bejzbalový zápas, ktorý sa donekonečna naťahoval, ale skončil sa 1:0? Neznášaš

torty alebo extra bejzbal za rovnaké prachy? Nenávisť by mala byť vyhradená pre fašizmus a vychladnutú brokolicu na pare. To najhoršie, čo môže niekto – najmä my, čo chodíme po Fountain* – povedať o cudzom filme, je: *No, nebolo to nič pre mňa, ale vlastne to bolo celkom fajn*. Odsúd film vlažnou pochvalou, ale nikdy, nikdy nevrav, že ho neznášaš. Každý, kto v mojej prítomnosti použije to slovo na n, skončil. Navždy. Jasné, napísal som aj zrežiroval *Albatrosa*. Možno som precitlivejší.“

Na pláci *Vreckových rakiet* som sa zdržal desať dní a v lete som sa šiel pozrieť do Hollywoodu na časť zdĺhavej postprodukcie. Nakrúcanie filmov je zložitá, bláznivá, občas nesmierne technická, inokedy prchavá a ľahučká, v stredu sa ťahá ako melasa, ale v piatok fičíte ako s nožom na krku. Predstavte si prúdové lietadlo, ktorému Kongres pozastavil financovanie, navrhli ho básnici, vyrobili hudobníci, dohliadali naň čerstvo vyštudovaní manažéri a pilotovať ho budú frajerkovia s poruchou pozornosti. Aká je šanca, že také lietadlo vzlietne? Takto vyzerá nakrúcanie filmu, teda aspoň to, čo som videl v tajnom laboratóriu.

Pri natáčaní filmu *Pivnica plná zvuku*** – na ktorý sa neskôr premenila časť mojej knihy – som na pláci väčšinou nebol. Škoda pre mňa. Bill mi vyplatil ďalšie prachy, keď sa film začal nakrúcať, a potom znova, keď vyšiel – ten človek je fakt štedrý. Bol som na prvom verejnom premietaní na filmovom festivale v Telluride, kde ho označoval ako „náš film“. V januári som si požičal smoking a sedel pri zadnom stole na vtedajších Zlatých glóbusoch (v hoteli Beverly Hilton Merva Griffina, čo je v podstate definícia hollywoodskej párty). Keď sa ma kolegovia pýtali na víkend v krajine

* „Fountain“ je odkaz na hollywoodsku ulicu Fountain Avenue. Bette Davisovej sa raz opýtali, čo by poradila hercom, ktorí sa chcú presadiť v Hollywoode. „Choďte po Fountain,“ odporučila im – na rozdiel od Sunset Boulevard, Santa Monica Boulevard alebo Franklin Avenue.

** Bláznivý a prekvapivý hit z predkovidových čias. Slušné celosvetové číslo – aj bez čínskych divákov. Nominácie a uznanie Akadémie filmových umení a vied boli balzomom na moje ego. Ani jeden Oscar, ale aj tak...

zázrakov, odpovedal som, že do hotela som sa vrátil až o piate ráno hrozne opitý. Vysadili ma tam Al Mac-Teerová a Willa Saxová alias Cassandra Rampartová osobne, ktorá ma tam odviezla vo svojom Cadillacu Escalade so šoférom. Neexistoval iný spôsob, ako by som im mohol zhrnúť svoj zážitok tak, aby ho pochopili. Willa *Sexová*? Fakt?! Dokázal som im to vďaka fotke, ktorú zverejnila na Facebooku – som na nej aj s Al Mac-Teerovou a na niečom sa zabávame s jednou z najkrajších žien na svete a jej nálado-
vým osobným strážcom.

COVID-19 rozdelil našu krajinu na tých s rúškom a bez rúška a moje prednášky vystriedali online hodiny. Potom prišla dialektika očkovať/neočkovať. Keď mi Al Mac-Teerová zavolala s návrhom, aby som šiel s ňou, Billom a jeho veselou družinou na nakrúcanie jeho nového filmu, napadlo mi, že to hádam nie je ani legálne, ani možné. Šéf však tvrdil, že zrejme „dostane zelenú“ a bude sa nakrúcať podľa „pravidiel asociácie“, a ja som mal sledovať všetko od financovania až po finálny dabing.

„Dostaneš identifikačnú kartičku,“ vysvetlila mi Al. „Budeš členom štábu a dvakrát týždenne ťa budú testovať. Nedostaneš od nás peniaze, ale môžeš sa zadarmo najesť a bezplatná hotelová izba tiež poteší. Bol by si totálny hlupák, keby si odmietol,“ dala výstižne.

Opýtal som sa samotného Billa Johnsona, prečo dovoľí votrelcovi, ako som ja, sledovať niečo, čo sa často považuje za prísne tajný projekt s identifikačnými kartičkami, blikajúcimi červenými svetlami a nápismi s upozoreniami, že **VSTUPUJETE NA UZAVRETÉ MIESTO NAKRÚCANIA. ŽIADNE NÁVŠTEVY BEZ SÚHLASU VEDÚCEHO VÝROBY.**

Bill sa zasmial. „Slúžia len na odstrašenie civilistov.“

Raz večer na pľaci po ďalšom dlhom, náročnom, ale priemerom natáčacom dni mi s mrazeným jogurtom v ruke povedal: „Novinári – teda tí leniví – sa vždy snažia vysvetliť, ako sa vyrábajú filmy, akoby existoval tajný vzorec, ktorý sme si dali patentovať, alebo postupy v letovom pláne cesty na Mesiac a späť. Ako

ste vymysleli to dievča v hnedých bodkovaných šatách, čo vie tak hlasno písať? Kedy sa vám prvý raz zjavil pred očami ten posledný nezmazateľný obraz čiernych vtákov na televíznej anténe a kde ste našli vycvičené čierne vtáky? Pýtajú sa, prečo tento film uspel, keď iný film prepadol. Prečo ste namiesto *Moochie povie všetko* natočili *Šialené disko*. Vtedy pozriem na hodinky a prehodím: „Dofrasa! Meškám na reklamné stretnutie! A vykašlem sa na rozhovor. Tí ľudia hľadajú na polárnu žiaru ako na niečo, čo niekto zostrojil. Keby videli, ako my, filmové sirotky, pracujeme, neskutočne by ich to nudilo a hrozne sklamalo. Nemajú na to povahu.“

*Povahu? Čo tam po nej!** Ja som sa nikdy nenudil. A či som bol sklamaný? Keď som mohol sledovať, ako sa nakrúca film? To určite!

Na pľaci, v produkcii a v procese postprodukcie sa dá vždy s niekým dobre pokecať, lebo väčšinu nakrúcania len čakáte. Po otázke „Ako ste začínali v tejto brandži?“ zakaždým nasledujú celé hodiny neveriteľných osobných príbehov, pričom každá sága by si zaslúžila vyjsť v samostatnej knihe.

Keď som to povedal Al, dostali sme sa k téme napísania knihy, ktorá by vysvetľovala vznik filmov z môjho uhla pohľadu. Mal som sa stať svedkom toľkej kreativity, trenia, povrchového napätia a ozajstnej zábavy, tak čo keby som o tom všetkom napísal a vydal knihu? Rozzúrnil by tento nápad jej šéfa? Vyhodil by ma z pľacu?

„Ech, kovboj,“ vzdychla si. „Čo myslíš, prečo si tu?“

Dúfam, že som sa pri písaní dostatočne odosobnil; písať o nakrúcaní filmu, ako je *Zlomocná: Ohnivý sústrub*, z pohľadu prvej osoby by bolo samoúčelné, akoby som sa pri písaní o bitke o Okinavu sústredil na reportéra („Bál som sa, že sa mi do písacieho stroja dostane piesok zafarbený krvou mŕtvych mariňakov...“). Za veľa vďačím všetkým, čo sa so mnou porozprávali počas tých dlhých mesiacov, zatiaľ čo som ich sledoval pri práci. Podelili sa nielen o to, čo robia, ale aj o to, kto sú. Ak sa v texte objavujú ich

* *Othello*, 1. dejstvo, 3. scéna, Jago Roderigovi.

mená – sú aj takí, ktorých mená nespomínam* –, znamená to, že si prečítali, čo som napísal, a buď tieto stránky schválili, alebo odsúhlasili zmeny, ktoré som urobil na ich žiadosť. S mnohými z nich som sa viackrát stretol, aby som si overil, čo som videl a čo mi porozprávali o svojej ceste po Fountain Avenue.

Filmy pretrvávajú navždy. Rovnako ako postavy v knihách. Ich spojenie v tejto knihe je možno bláznovstvo, zbytočná snaha pri ťažbe mačacieho zlata. Dúfam, že výsledok nebudete neznášať. Pomyslite si, že je celkom fajn.

Joe Shaw
MCCA
Mount Chisholm, Montana

* Dve skupiny zo štábu ma požiadali, aby som ich v tejto knihe *ani raz* nespomenul: dableri – títo ľudia dúfajú, že sa stanú ozajstnými hercami a nezostanú zaškatulkovaní ako dableri. A osobní asistenti, ktorí sa starajú o tých najkľúčovejších ľudí. Ich anonymita je posvätná, lebo keby sa ich mená a náplň práce dostali na verejnosť, mali by zo života peklo. Dovolím si však poznamenať, že som videl, ako tvrdo a dlho všetci pracujú a aké kopy nezmyslov dokážu šikovne vyriešiť. Mám ich rád.

Nasledující text je založený na skutečném příběhu.
Postavy a události byly na dramatické účely pozmeněny.

ĎALŠIA FILMOVÁ FRANŠÍZA

„Prečo by na franšíze malo byť niečo zlé?“ opýtal sa Fred Schiller – alias Strojca – z Agentúry Freda Schillera. Opäť priletel do Albuquerque na večeru s významným klientom Billom Johnsonom. Ako zvyčajne zašli do Los Poblanos – jednej z lepších reštaurácií v Albuquerque.

Písal sa júl 2017 a Bill sa chystal nakrúcať film *Pivnica plná zvuku*, ku ktorému napísal aj scenár. Ako mali vo zvyku, klient a agent sa stretli, aby sa porozprávali, čo bude nasledovať po dokončení tohto filmu. Bol to hlboký pohľad do budúcnosti, ktorý udržiaval ich kariéry v pohybe. Nehovorilo sa o pripravovanom filme, ale o budúcich možnostiach.

„Franšízny zabíjajú.“ Bill hovoril zo skúsenosti. Tlak, aby sa *Horizont raja* kvalitou a úspechom vyrovnal *Hranici raja* a potom aj *Temnote raja* – pričom všetko „napísal aj zrežiroval“ –, bol ako snaha udržať si politický post. Kým prišiel posledný deň natáčania *Horizontu*, Bill stihol schudnúť vyše desať kíľ, prestal sa holiť, aby ráno ušetril čas, každý večer do seba hodil tri ZzzQuily, aby zaspal, a posledné dva týždne nakrúcania prežil na výparoch z trojitého espressa. Bill Johnson, ktorý kedysi na svojom stroji Smith-Corona Sterling z roku 1939 naťukal túto jedinou vetu – TVORBA FILMOV JE VÄČŠIA ZÁBAVA NEŽ SAMOTNÁ ZÁBAVA –, nemal z dokončenia poslednej kapitoly *Raja*, ktoré mu vzalo takmer dva roky života, vôbec nič.

Počas tridsaťročnej kariéry plnej filmov si Bill upevnil miesto v zozname víťazov – čo mu mnohí závideli –, teda ak nerátame zopár nemastných-neslaných počinov a jednu totálnu katastrofu.* Bill teraz písal vlastné veci, odmietal veľké diela, ktorými by si naplnil vrecká, a so svojimi desiatimi percentami bol spokojný aj Strojca.

* *Albatros* – príznačný názov.

Pivnica plná zvuku sa písala celkom príjemne, príprava bola hotové utrpenie a samotné nakrúcanie mohlo dopadnúť akokoľvek.

No keďže *Vreckové rakety* zvrátili Billov osud po katastrofe, ktorou bol *Albatros*, Strojca videl, že filmár je na vrchole svojich síl, a chcel, aby to tak aj zostalo.

„Franšíza je krutý pán. Nechcem pracovať pre krutého pána,“ namietol Bill. „Ani ja nie som rád krutý pán, teda ak nerátame reklamné stretnutia.“

„Obecenstvo má toľko možností, ako sa zabaviť,“ povedal Fred nad medailónikmi z voľne chovaného teľaťa a topinamburmi. „Potrebujú dôvod, aby dali peniaze za lístok do kina. Bill Johnson je ten dôvod. Superhrdinovská franšíza je tvrdá mena, rovnako ako westerny v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch a akčné filmy v osemdesiatych rokoch. Fanúšikovia z Comic-Conu chodia na všetko.“

„Občas len preto, aby to mohli skritizovať. Len sa spýtaj Lazla Shiviského.“* Bill sa oprel dozadu. „Mám rád antihrdinov s chybami a trápeniami.“

„Marvel by ti zveril ďalšieho Thora.“

„Povedz im, že kladivo mám, ale aj tak odmietam.“

„D. C. by ti dali čokoľvek, čo majú v pláne.“

„Batman, X-Meni, Spider-Boy, Zelený obor, Lady Kick-Ass... Nevidíš, že je toho priveľa?“

„Dynamo príde s nákladiakom peňazí a vysype ti ich na príjazdovú cestu, ak vezmeš jeden z ich superhrdinovských filmov.“

„Superhrdinovia zachraňujúci galaxiu a mačičky na stromoch. Nuda.“ Bill dopil Blue Sky kolu vo vysokom pohári s ľadom bez slamky. „Nie som proti celému žánru, len proti tým trópom. Zlí

* Lazla Shiviského fanúšikovia poriadne skritizovali za štvrtý film v sérii *Kvadrant: Hľadač*. Podľa Billa bol ten film dôstojný a zaujímavý, ale fanúšikov niečo našťvalo a Shiviského a jeho dielo znosili pod čiernu zem. Lazlo bol v hre o ceny s *Lunou a sladkým* v tom istom roku ako Bill so svojou *Pustatinou*, ale obaja prehrali v prospech Lisy Pauline Tateovej, ktorá zvíťazila so svojou úžasnou *Obchádzkou*.

lordi z iných galaxií, ktorí vedia po anglicky. Superchlapci a dievčatá, čo sa chcú pobozkať, ale nikdy to neurobia. Celé mestá sú zničené, no nevidíme žiadne mŕtvolky.“ Bill zakýval na čašníka a ukázal na svoj pohár. „A Pat ma otravuje, aby som natočil film o chlapcovi, čo sa zoznámi s osudovým dievčaťom.“ * Film pre ňu.“

„Čo je na tom nápade zlé?“

„Príbeh o chlapcovi a osudovom dievčati závisí od dvoch vecí. Od dievčaťa, od chlapca a od toho, prečo sa navzájom potrebujú. Od troch vecí.“

„Svet čaká na ďalší film od Billa Johnsona,“ vyhlásil Strojca.

„Bude sa volať *Pivnica plná zvuku* a v kinách by sa mal objaviť zhruba o dvanásť mesiacov.“

„Budúcnosť nie je na budúci rok. Je o tri roky.“

„Pouvažujem o tom.“ To bol vždy Billov postup. Náhodou natriafil na nejaký zdrojový materiál, ktorý mu vnukol nápad, a ten potom premenil na ďalší majstrovský veľkofilm.

* Doktorka Patrice Johnsonová, Billova láska.

2 ZDROJOVÝ MATERIÁL

1947

BOB FALLS

Siedmeho júla ráno začalo slnko, žeravý kotúč na jasnom bezoblačnom nebi, páliť na Lone Butte v Kalifornii s oficiálnym počtom obyvateľov 5 417. Bolo to vidiecke mestečko v North Valley neďaleko hlavného mesta Sacramento, necelý deň cesty od Oaklandu a ešte trochu ďalej od Babylonu, teda od San Francisca. V letných horúčavách, keď sa teploty ustavične šplhali k storočným rekordom, sa toto miesto svojím tempom a temperamentom ponášalo skôr na mestečká v Kansase, Nebraske, Ohiu, Iowe alebo Indiane. Len málo jeho obyvateľov sa rozhodlo zostať v Lone Butte; mnohí z nich odišli a už sa nikdy nevrátili. Áno, bolo to okresné mesto, ale len náhodou, vďaka svojej polohe na rieke Big Iron Bend, ktorá bola počas zlatej horúčky hlavnou obchodnou cestou. V roku 1947 nebolo v Lone Butte* dokonca ani železničné depo.

* Vlaky zastavovali v neďalekom Wellese, ale len na vedľajšej koľaji. Najbližšie depo bolo vzdialené takmer hodinu cesty autom v meste Chico.

Ako väčšina chlapcov v jeho veku, aj Robby Andersen, ktorý mal jedenásteho septembra osláviť piate narodeniny, privítal každé ráno, najmä tie počas letných horúčav, ako dvadsaťštyri hodín príjemného bezstarostného života. V septembri mal začať chodiť do predškolskej triedy, ale už teraz poznal abecedu a otec mu vysvetlil rozdiel medzi veľkými a malými písmenami. *Život* by teda určite napísal s veľkým Ž.

Vedel, že si má každé ráno hneď po cikaní ustlať posteľ. Vždy sa prezliekol z pyžama do domáceho oblečenia a až potom zišiel nadol. Otec už bol v práci, keď mu mama nachystala raňajky – zvyčajne hrianku, mlieko a ovocie, často slivky zo stromov na dvore. Robby chcel ochutnať kávu, aby zistil, prečo ju dospelí stále pijú, ale dozvedel sa, že je na to príliš malý. Ráno mal nasledovné úlohy: odložiť svoj použitý riad na pult, zistiť, či netreba vysypať odpadkový kôš, poriadne pozametať dlážku na presklenej verande a zadné schody, ktoré viedli na štrkovú príjazdovú cestu a k štyrom slivkám za ňou. Keď si splnil všetky povinnosti, vytiahol si pastelky, ceruzky, maľovanky a papiere, ľahol si na pletený koberec v obývačke a kreslil, čo mu napadlo.

Každý, kto si prezrel Robbyho kresby – *výtvarné práce*, dokonca už v tomto veku –, postrehol jeho prirodzený talent, inštinkt pre rozmery, priestor a pohyb. V jeho kresbách sa skrývala aj bezstarostnosť, bola v nich radosť. Chlapec kreslil pre zábavu.

O desiatej väčšinou odložil kresby a pomôcky do zásuvky v obývačkovej skrini a vyšiel z domu cez presklenú verandu, pričom dal pozor, aby sa za ním nezabuchli dvere. Za slivkami bol nízky živý plot s malou medzerou, ktorou Robby prechádzal na dvor rodiny Burnsovcov, kde tiež rástli štyri slivky; hranica pozemku rozdeľovala niekdajší sad. Ich dcéra Jill Burnsová mala už šesť rokov a bola najlepšou kamarátkou Robbyho Andersena. Hrali sa spolu takmer každý deň, pričom ani jedného z nich netrápila Jillina mierne vybočená noha. V čase obeda šla Jill s Robbym domov na obed – bol to zvyk, s ktorým súhlasili obe rodiny. Potom sa zabávali až do tretej, keď sa zapínalo rádio, v ktorom

dávali relácie určené pre deti. O štvrtej sa Jill vrátila cez medzeru v živom plote domov.

Robbyho matka, Lulu Andersenová, vymyslela tento plán s pani Burnsovou, a táto dohoda jej vyhovovala, lebo si mohla užiť pomalý záver dlhého pracovného dňa. Jej rána boli pokojné, na rozdiel od rán mnohých jej kamarátok, (ešte stále) mladých žien s deťmi, pracujúcimi manželmi a nekonečným množstvom povinností vrátane starostlivosti o domácnosť a výchovy detí. Práca, práca, práca a *práca*. Niektoré z nich vychovávali malé príšery a netvorov, takže Lulu ďakovala Bohu za tento plán, za Robbyho, ktorý si plnil svoje povinnosti a rád kreslil, a tiež za maličkú Noru, ktorá ako bábätko trpela kolikami, ale o dva dni už oslávi rok. Zdalo sa, že Nora si postupne nachádza vlastné miesto v ženskej verzii života svojho spokojného a prívetivého staršieho brata. Kto v Lone Butte mal dve deti, s ktorými neboli takmer žiadne starosti?

Lucille Mavis Fallsovú prezývali Lulu hneď od začiatku, len čo otec prvý raz pozrel na svoju dcéru cez okno na novorodeneckom oddelení a vyhrkol: „*Moja malá Lulu!*“ O vyše dvadsať rokov, 18. januára 1942, len niekoľko týždňov po tom, ako Japonci zhodili bomby na Pearl Harbor a druhá svetová vojna do seba nemilosrdne vtiahla aj Spojené štáty, sa z Lulu Fallsovej stala Lulu *Andersenová*. Všetky domy v Kalifornii boli v noci zatemnené, aby sa uchránili pred leteckými útokmi. Platilo to aj pre domy v Lone Butte, aby nepriateľské bomby nedopadli na vidiecke mestečká v North Valley v Kalifornii.

Lulin manžel Ernie Andersen bol jedným z poltucta jej frajerov zo strednej školy napriek tomu, že chodil do katolíckej Školy svätého Filipa Neriho (zatiaľ čo ona chodila na Union High a bola presbyteriánka). Pracoval na čerpacej stanici Flying A na rohu Main a Grant Street a Lulu sa ochotne ponúkla, že tam bude dobrovoľne chodiť s rodinným chevroletom, aby ho Ernie natankoval a skon-

troloval olej. Slovo dalo slovo, a ako vravievala samotná Lulu: „A bolo.“ Ernie bol najzábavnejší zo všetkých chlapcov v jej veku v Lone Butte, hoci občas bol rovnako vážny ako ostatní mladí muži v tom čase. A tie jeho oči...

Keď nacistické Nemecko vpadlo do Poľska a prišla vojna, vážne rozprával o tom, že pôjde do Kanady, aby sa naučil pilotovať lietadlá pre kanadské krídlo Kráľovského letectva, ale otec ho od toho odhovril, lebo „na to je predsa dosť mladých Kanadanov“. Ernie vedel, že keď bude treba, Spojené štáty vstúpia do vojny a „splnia si svoj diel povinností“. Nevedel sa dočkať, kým vstúpi do dejín, ktoré burácali na plátne v čiernobielych správach premietaných v Štátnom kine, a tak sa v júni 1941 prihlásil do vojenského letectva Spojených štátov, aby sa naučil pilotovať americké lietadlá. Osud, Boh alebo svätý Filip Neri však zariadili, že bol farboslepý, takže ho z leteckej školy vyradili. Ernie sa však vyznal vo všetkom mechanickom, a tak pomáhal udržiavať vojenské lietadlá v pohotovosti, pripravené do boja. Poslali ho na letisko v Texase – miesto, ktoré vo svojich mnohých listoch Lulu nazýval táborom zúfalstva.

Pearl Harbor sa ocitol pod paľbou 7. decembra 1941. V noci 10. januára 1942 o 23.17 zastal na vedľajšej koľaji pri Wellese vlaku spoločnosti California Limited, ktorý nabral cestujúcich smerujúcich do Los Angeles. Lulu bola jednou z nich a viezla sa v ňom celú noc a väčšinu nasledujúceho dňa, keďže vlak stál na mnohých zastávkach. Na stanici Union Station v Los Angeles jej takmer utiekol vlak Texas Special. Po druhej bezsennej noci bola celá stuhnutá a mala pocit, že prešla milión kilometrov. Prestúpila na vlak Katy Special a prešla ďalšieho pol milióna kilometrov. Napokon ju studený autobus s prievanom vysadil pri hlavnej bráne tábora zúfalstva, kde na ňu čakal Ernie s kyticou niečoho, čo považoval za vlčí bôb. Nebol to on, ale Lulu na tom nezáležalo.

Jedenásť nocí v hotelovej izbe za dolár na deň si mohli Lulu a Ernie, keď mal voľno, užívať v posteli ten najlepší sex v živote, keďže sa už netlačili na zadnom sedadle auta, na deke v Gum Tree

Grove ani v parku pri rieke Little Iron Bend. Túžili po sebe s vášnivou nedočkavosťou, ktorá sa vylieva zo srdc mladých, keď ich oddeľuje čas, vzdialenosť a globálne otrasy, takže už nie sú mladí. Ernie mal počas dňa svoje povinnosti, ale v noci s Lulu popíjali studené pivo a tancovali na piesne hlasnej kapely v pravej texaskej putike. Vychutnávali si lacné mexické jedlá a pivo. Počas štvrtej vášnivej noci ležali nahí na plachte vlhkej od potu v tmavej hoteľovej izbe, do návratu na základňu zostávala už len hodina a prišla reč na manželstvo. Dohodli sa, že sa vezmú. „A bolo.“ Svadba sa konala v kaplnke na základni s vojenským kaplánom a svedkami, ktorých Ernie poznal, ale Lulu nie. Vonku sa strhla texaská búrka s krupobitím: z neba padali krúpy veľkosti broskyňových kôstok.

Ernie začal fajčiť Lucky Strikes a Lulu sa k nemu pridala, aby mala čo robiť cestou späť z tábora zúfalstva do Lone Butte ako *vydatá žena* s manželom v službe. Keď Ernieho poslali na leteckú základňu B-17 na Long Islande v štáte New York, vymysleli plán, že Lulu za ním príde na východné pobrežie. V tom čase však bolo cestovanie vlakom pre civilistov obmedzené, najmä pre tehotné ženy, ktoré niekoľko týždňov trpeli rannými nevoľnosťami. Ernieho a ďalších letcov presunuli do Anglicka v nových lietadlách B-17 bez zbraní a bez sedadiel ponad Grónsko a neskôr Írsko. Ako pasažieri skrátka ležali v prázdnom trupe studeného bombardéra s nevyrovnaným tlakom. Erniemu nikdy nebolo tak zima ako počas toho niekoľkodňového letu, hoci mal na sebe flísom podšitý odev a vlnené deky. Nikdy netvrdil, že bol v Grónsku, hoci jeho lietadlo tam na dva dni uzemnila búrka, vietor a vrstva ťažkých mrakov.

Po vojne mal jeho syn Robby dva roky a podľa ministerstva obrany bol hoden dvanástich demobilizačných bodov, takže Ernieho prepustili skôr ako jeho bezdetných kolegov. Potreboval celý týždeň na to, aby sa dostal krížom cez povojnovú Ameriku naspäť do Lone Butte a zažil najlepší sex svojho civilného života.

Štvrtý júl 1947 prišiel a odišiel – Ernie bol v sprievode na alegorickom voze letectva s modelom dvojmotorového bombardéra z papierovej kaše. Stará uniforma ho ešte neťahala v páse, na hrudi ani na stehnách ako mnohých iných veteránov v sprievode. Lulu a deti mu zamávali zo svojho miesta na chodníku pred Clarkovou drogériou – lekárnou spojenou s rýchlym občerstvením s výkladom vyzdobeným rovnakými vlajkami so štyridsiatimi ôsmimi hviezdčkami, aké viseli po celej Amerike. Oslavy 171. výročia nezávislosti trvali celý deň v tridsaťosemstupňovej horúčave. Sprievod, grilovačka Junior Chamber of Commerce, festival koláčov a koncert a potom hodiny čakania, kým sa zotmie a bude ohňostroj... To všetko spôsobilo, že triezvi dospelí boli unavení, dospelí požívajúci alkohol opití, deti preťažené a Lulu skrátka *uťahaná*. Akoby to nestačilo, bábätko vyvrátilo makaróny a cviklové pyré a Robby spadol do plytkej vody v rieke Little Iron Bend, rovnako ako pred rokom. O tri dni bola Lulu Fallsová Andersenová ešte stále vyčerpaná.

V to ráno Ernie vybehol z domu do práce. Robby si kreslil, Nora vo vysokej stoličke lámala slané kreky na kúsky a jedla ich. Riad z raňajok bol umytý a sušil sa na vzduchu v drevenom stojane pri dreze. Dvere a okná so siečkami boli otvorené a veľké stromy – deväťdesiatročné platany – vrhali tieň na trávnik pred domom. Dom podľa fyzikálnych zákonov nasával studený, voňavý, príjemný vzduch.*

Lulu vzala modro-biely porcelánový hrnček a tanierik so vzorom Blue Willow a naliala si tú najchutnejšiu druhú šálku kávy Maxwell House z kávovaru na varnej doske. „Poď k mamičke,“ prihovorela sa káve a pridala tri šplechy kondenzovaného mlieka. Vďaka kravičke Elsie mohla Lulu popíjať kávu s mliekom a s lyžičkou cukru jej bolo sveta žiť. Ernie mal rád silnú čiernu kávu – žil na nej počas vojny a pripisoval jej zásluhy na porážke mocností

* Klimatizácia bola pre Andersenovcov – a vlastne pre celý svet – ešte roky vzdialená. Ernie nakoniec nainštaloval strešný chladič, ktorý vyfukoval stĺp studeného vzduchu priamo do vstupnej haly, ale stalo sa tak až v roku 1954.

Osi. Po hodine by tá zmes roztopila aj porcelánový pohár a rozozrala lyžičku.

„Robby,“ zavolala Lulu. „Prines noviny, dobre?“ Robby bol vždy natoľko pohrúžený do svojich kresieb, že ho bolo treba osloviť dvakrát. „Robby? Noviny, prosím.“

„Jasné!“ zakričal. „Skoro som zabudol!“

„Má hlas ako kostolný organ,“ povedala si Lulu sama pre seba a odpila si z druhej kávy. *Achhhhhhh*.

Lulu počula, ako sa vchodové dvere otvorili a zatvorili. V kuchyni sa zjavil Robby a otvoril noviny. „Môžem si zasa vziať komiksy, mama?“ Za posledný rok sa z *mamičky* stala *mama*, čo bol prechod z detstva do chlapčenského veku, ktorý v Lulinom srdci spôsobil drobnú trhlinku.

„Pravdaže.“ Komiksy boli zvnútra na zadnej strane tretej časti novín a Robby sa s nimi vrátil naspäť k pastelkám a papierom v obývačke, kde odkreslil a vyfarbil Blondieho, Barneyho Googla a Dicka Tracyho, pričom nevnímal slová v dialógových bublinách, ktoré ešte nevedel prečítať.

Lone Butte Herald bol ranný denník, ktorý vychádzal a tlačil sa priamo v meste, v bývalej budove banky Merchants Bank. Lulu mala radšej noviny *Valley Daily Press* s celoštátnymi rubrikami, ale tie prichádzali až popoludní z Reddingu na severe a podvečer nemala čas sedieť pri novinách. Dieťa sa už zobudilo z poludňajšieho spánku, bolo treba upratať dom a pustiť sa do varenia večere.*

Lulu mala v ten deň ranný *Herald* len pre seba a listovala v jeho stránkach dozadu až dopredu – od tretej časti bez komiksov (rady,

* Ernie však po práci čítal *Daily Press* od titulnej strany po poslednú. Keď sa vrátil domov, vyzul si pracovné topánky s oceľovými špicami a s rozviazanými šnúrkami ich položil vedľa kresla. Len v ponožkách si vychutnával dve plechovky piva Hamm's a rozmýšľal o stave slobodného sveta. Noviny dočítal, keď Robby poukladal vidličky, nože, servítky a lyžice, presne vo chvíli, keď Lulu položila jedlo na stôl. Televízor sa v dome objavil až o ďalších deväť rokov, keď bolo tretie dieťa Andersenovcov, šesťročná Stella, natoľko zhovorčivá a panovačná, že chcela prepínať kanály.

program vysielania rádií, krížovky) cez druhú časť (miestne správy a nekrológy) až po prvú časť s úvodníkmi a listami redakcii na šiestej strane. So spoluredaktorom *Heraldu* Tommym Wertherom, ktorý bojoval vo vojne spoza stola v armádnej lodenici vo Vallejo, chodila do školy (keď bol druhák, prezývali ho Neschopák Tommy). Jeho ranný úvodník vyjadroval ľútosť nad správaním záhaľčivých veteránov, ktorí aj napriek príležitostiam zakotveným v zákone o právach vojnových veteránov nechodili do školy ani do práce a neprevzali na seba zodpovednosť vzorných občanov, a namiesto toho sa rozhodli pre život plný výtržností a bezprávia. Lulu stĺpček prestal zaujímať po necelých troch odsekoch.

Strany 5, 4, 3 a 2 boli plné reklám s výraznou grafikou a upozorňovali na: Letné výpredaje! Horúce ponuky! VŠETKY MATERIÁLY MUSIA PREČ! Pri nich boli menej dôležité správy a pokračovania článkov zo strany 1. Keď sa konečne dostala zo strany 2 v časti A na hlavné titulky, pred očami sa jej objavila zrnitá štvorcová fotografia jej brata Boba Fallsa, zaberajúca dva stĺpce.

V popise neuviedli jeho meno, ale Lulu mladšieho brata ihneď spoznala: jeho široký nos, úsmev s krivým zubom, vlasy v tvare otáznika na zátylku – tie mala Lulu na očiach väčšinu svojho života a celý jeho. Fotografia vznikla v noci a ostrý blesk fotoaparátu zachytil Boba Fallsa v ľahkovážne vzdorovitom postoji na veľkom sedadle zaparkovanej motorky, vo vyhrnutých džínsoch a bielom tričku, s nohami v topánkach vyloženými na riadidlách. V oboch rukách držal pivovalé fľaše. Ďalšie fľaše a plechovky – prázdne mŕtve vojsko – sa váľali okolo neho na obrubníku a v priekope.

ZLOČINNÝ GANG OVLÁDOL MESTO, znel titulok. A pod fotkou: *Opitý násilník. Víkend plný zločinov. Foto: AP.*

Bob pribral. Zdal sa jej starší, ako by mal vyzeráť po piatich rokoch, keď ho videla naposledy. Oči mal privreté, ospalé, líca ovisnuté a potreboval by sa oholiť.